

▮ Potozky László

Disz nóö lés

Mintha közvetlenül a feje mellett fenték volna, olyan fülhasogatóan sikongott a kőhöz surlódó acél. Attila résnyre nyitotta a szemét, de a konyhóban lakó félhomályból nem tudta megállapítani, hogy hajnalodik-e, vagy csupán néhány óra telt el éjféltől. A döngölt padlójú, szűk helyiségben, szemben az övével egy másik ágy állt; bátyja lepedőt is lusta volt rá húzni, a széthányt pokrócok a szalmazsákok átdőfő törektől púposodtak. Levente a kályha előtt görnyedt, a lángok villódzásában egyszerre csillant a szeme és a jobbában tartott kés; csücsörítve összpontosított, nehogy kicsorbuljon az ezerszer megkínzott acél, és még csak a szeme sarkából sem nézett félre, amikor odaszólt öccsének:

— Kelj föl.

Attila lerúgta magáról a pokrócot, összegombolta az ingét, kikotorta bakancsát az ágy alól.

— Másnapos vagy? — kérdezte bátyjától.

— Nem. Még részeg vagyok.

Többet nem szóltak egymáshoz, csak a tűz pattogott bele olykor az acél egyenletes karistolásába. Attila a térdére támaszkodva meredt maga elé, mígnem megsajdult a halántéka, és a gyomrában is kezdődő vihart érzett; a deszkafalnak döntötte a hátát, legszívesebben visszafeküdt volna, de alighogy a vállára terítette az alvás melegét őrző pokrócot, Levente egy utolsó rántással befejezte a fenést, és a kályha lapjához csapta a fenőkövet.

— Nehogy visszafeküdj — mondta.

Attila abban reménykedett, hátha bátyja meggondolná magát, de amaz, miután ujjbegyével ellenőrizte a penge élességét, intett, hogy indulhatnak.

Föltápáskodott az ágyról, visszafojtott egy öklendezést; eltántorgott a fogasként szolgáló szegsorig, melyen szerszámok és ruhaneműk lógtak vegyesen. Tétován bámulta a zsírtól fénylő, füstszagú bundát, a szürkésbarna nyakprémet: régen, jóval azelőtt kérgesedett meg rajta a kosz, hogy előző viselője a macskajajtól szenvedő fiút megnemzette volna, ezt a rakás szerencsétlenséget, akinek most arra sincs ereje, hogy vállára terítse a bomló fércelésű báránybőrt.

Háta mögött ajtó nyikordult, léghuzat bolygatta meg a konyhót belengő füstöt. Attila nem értette, Levente hogy nem fázik egyetlen szál ingben, és már a disznópajta felé gázoltak a térdig érő hóban, amikor megpillantotta baljában a pálinkásüveget, amit ugyanolyan elszántan szorongatott, mint másik kezében a kés nyelét.

A fénytelen hajnalban egyedül a hó világított, az égboltról alig sejtetően választotta le a fennsíkot körbeölelő fenyves sziluettjét. Elhaladtak a téész karámja mellett, a kerítésből csupán a legfelső lécz látszott ki, Levente nekitámaszkodott, húzott egyet a pálinkából, majd odanyújtotta Attilának, de ő megrázta a fejét. — Nem kell — mondta, mire bátyja még közelebb tolta az üveget.

Inkább kikerülte, mintsem ellenkezzék vele, és tovább bukdácsolt a pajta felé. Szél támadt, trágyaszagot hozott magával, a távolból disznók nyugalmas hortyogása hallatszott.

— Csendben vannak — mondta Attila.

— Csendben — nyugátza Levente, és belekortyolt a pálinkába. — Megszokták.

— Egészen biztos, hogy megszokták — tette hozzá később Attila valami bátortalan reménykedéssel. A pajta előtt álltak, az ajtón otromba lakat. Ebben a pillanatban jött rá, megfélekedett a kulcsról, és noha bátyja máskor a legkisebb mulasztásért is úgy ordított vele, hogy zengett belé a havas, most igencsak megörült annak a pár percnyi késlekedésnek, amit a kunyhóig tartó odavisszaút nyújthat. — Elfelejtettük a kulcsot — mondta, és fordult is volna vissza, Levente azonban megállította. — Fogd meg — nyújtotta át a kést, és a zsebében kezdett kotorászni.

Borotvaéles penge, másfél arasznyi rozsdamentes acél, a göcsörtös agancsnyel marokba kívánczik. Attila ennek ellenére lazán, szinte undorral fonta köréje ujjait, legszívesebben elhajította volna, hadd rágja egész télen a rozsdá, és tavaszig elő se kerüljön a hó alól. Levente időközben megtalálta a kulcsot, lecsatolta a lakatot, résnyire nyitotta az ajtót; arcába émelyítőn csapott a meleg, miközben a viharlámpa után tapogatózott.

— Alszanak? — kérdezte Attila.

— Nem mindegy?! Gyere.

Attila keze remegett. Hogy a hidegtől, vagy csak némi szív-erősítőre van szüksége, nem tudta eldönteni: odatapasztotta szájához az üveget, kényszerítette magát, hogy kortyot korty után küldjön alá, de gyomra összerándult, és egyetlen lökéssel visszaküldött mindent. Bátyja szenvtelenül figyelte, lehelete a pajtából kiömlő párába vegyült. — Mi van — kérdezte —, ennyire sietsz az etetéssel?

*

Fizetésfelvétel és bevásárlás után első útjuk a kocsmába vezetett. A békebeli, viaszolt padlójú teremben töményen állt a füst, az asztalokat gazdák ülték körbe. Hellyel kínálták a belépő fivéreket, de ők komoran visszautasítva a meghívást elvergődtek a terem végébe, a véceajtó és a hátsó kijárat által közrezárt sarokba, ahhoz a falhoz rögzített, lábatlan kerámialemezhez, amin a telefont tartották egykoron a fogadó tehetősebb vendégei számára. Szerették ezt a zugot, háttal ültek a többieknek, előttük csupasz fal, tekintetük távol a szánakozó arcoktól, együttérző szemvillanásoktól. A pultos attól is megkímélte őket, hogy rendeléskor fölnézzenek, ki sem ürült a korsójuk, máris hozta a friss sört, egy-egy kört pedig még felírni is elfelejtett.

Kora tavasztól késő ősziig, mikor bőven akadt dolguk a havason, csupán elvétve tünedeztek fel a faluban; decembertől március közepéig viszont, amikor a szövetkezet istállóí dugig voltak az otthon telelő juhokkal, két-háromhetente is leereszkedtek az állami gazdaság tanyájáról. Valamikor a két világháború között gyártották azt a teherautót, melynek platóját élelmiszerrel és mosléknak valóval szokták telepakolni; a hepehupás hegyi úton a motor több füstöt köhögött fel magából, mint hajtóerőt, lattyakkal szerencsére nem kellett viaskodniuk a kerekeknek, a legörjögőbb vihart is kivédtek a fenyők, ágaik hótól roskadozva hajoltak a traktorok megdermedt nyomai fölé.

A második sört itták, amikor megjelent az ivóban. Be sem húzta maga mögött az ajtót, máris duruzsolássá csitult a jó kedélyű csevej. Csak néhányan, akik háttal ültek a bejáratnak, harsánykodtak tovább, de mire lehúzta bőrkesztyűjét és a kucsmáját a hóna alá szorította, ők is elnémultak társaik feszingése láttán. Kényszeredetten köszöntek, ahogy hájas testét betuszkolta az asztalok közé, félénk alázat és lappangó megvetés váltogatta egymást az arcokon.

Egészen a terem közepéig furakodott, ülőhelyet azonban sehol sem talált. A pulthoz lépett, egy üres széket húzott magához, de az asztaloknál könyöklő férfiak hirtelen testületileg elterpeszkedtek, a szétvetett lábak, egymáshoz nyomakodó térdek közé egy széklábat sem lehetett volna beállítani. Egyedül talán a számpadnál lenne érdemes próbálkozni, ott, a sarokban ráfér egy kis társaság arra a két szerencsétlenre, úgymint olyan savanyúan hajolnak bele a hamutartóba csíptetett cigaretták füstjébe.

Kérdészetlenül ült le a fivérek közé, lábait az asztal alá nyújtóztatta, majd hátratulva székét eltorlaszolta a szűk folyosót, ami a véce felé vezetett. Szótlanul hunyorgott rájuk, szája sarkában vigyor bujkált, Attila többször is alig észrevehetően biccentett, Levente azonban konokul kerülte a tekintetét. A férfi hangosan, sípolva szuszogott, apró malacszeze rezzenéstelenül meredt Leventére, és csak nézte, egészen addig, míg a fiú meg nem törte az egyre kínosabbá nyúló hallgatást.

— Jó estét, elvtárs uram — mondta továbbra is a hamutartót bámulva.

A férfi elmosolyodott, és a fivérek cigarettája után nyúlt. Első két metszője közt félfognyi rés tátongott, s mintha csak oda akarná beharapni a szűrőtől fogva, úgy húzott ki egy szálát a csomagból. — Ne urazz, Levente, tudod jól, hogy nem illik. Tűzetek nincs?

Attila kotorászni kezdett a zsebeiben, végigtapogatta nadrágját-ingét, végül a mellényében találta meg a gyufát. — Parancsoljon, elvtárs.

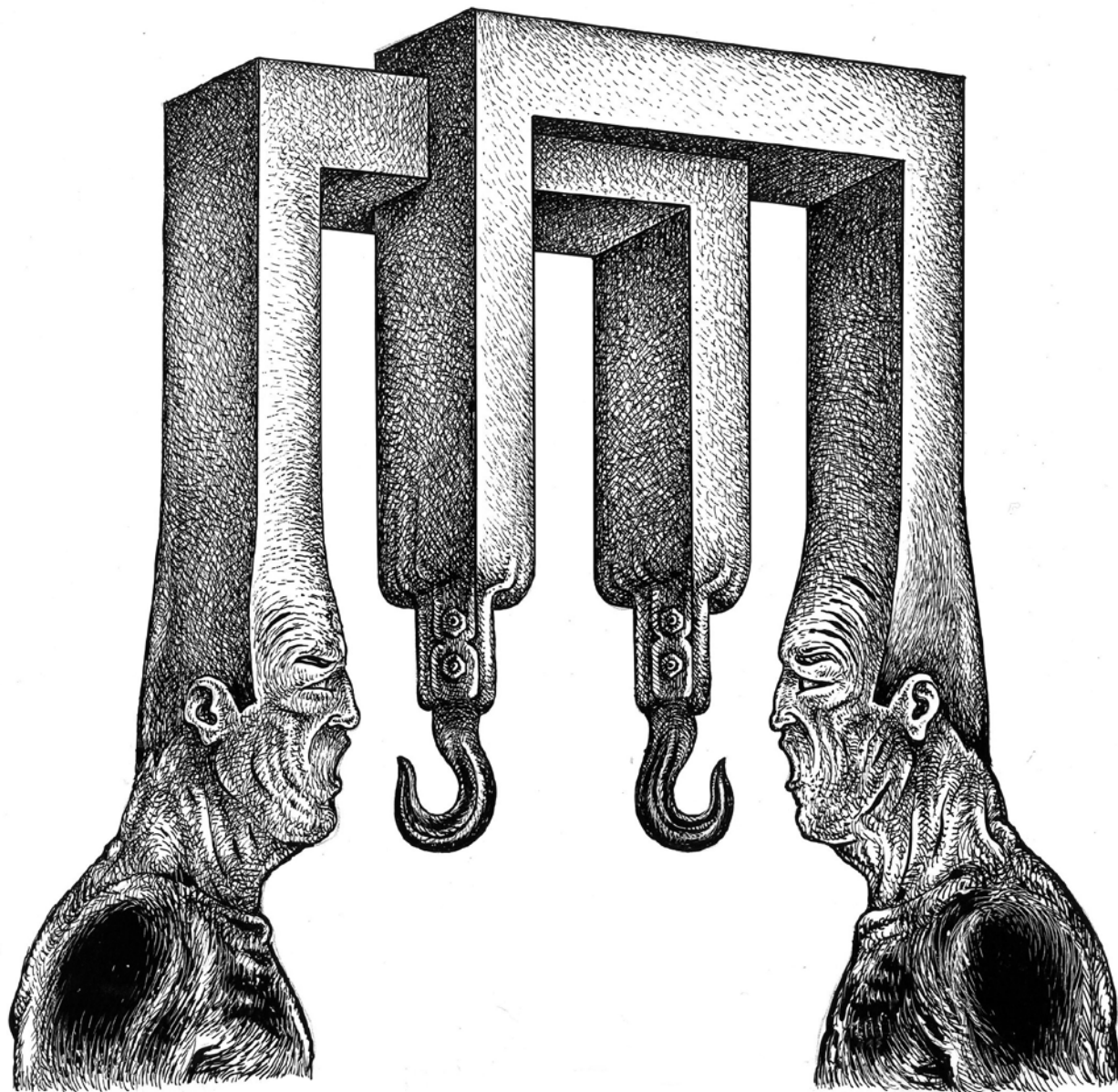
Az elvtárs nem nyúlt a skatulya után, szemüvege fölött szúrós pillantást lövellt Attila felé, mire ő néhány kapkodó mozdulatot követően tüzet adott neki.

Élvezettel pöfékelt, nagyokat szippantott, tokája be-behorpadt. Később megint elvette a cigarettacsomagot, nagylelkűen megkínálta asztaltársait a sajátjukból, majd amikor mindketten nemet intettek, megvonta a vállát, és a zsebébe csúsztatta a tizenöt szálnyi, szűrős kapadohányt.

— És mi újság odafönt? — kérdezte. — Nem fagyott be a seggetek?

— A hideggel nincsen baj — felelte Attila, de testvére egyetlen szemvillanással beléfojtotta a szót.

— Végül is akad ott fa bőven — mondta az elvtárs. — És, gondolom, a beletek miatt sem kell sírnotok. — Levente továbbra sem vette le szemét az elnyomott csikkekről, Attila kötelességtudóan bólogatott. — Na, ennek igazán örülök. Derék dolog, amit csináltok, igazán derék. Nem sokan bírnák ki ott az egész évet, az biztos. Mondjuk nektek annyival könnyebb,

hogyan nincs nagyon, ami visszacsábítana a faluba, ugye? Nincs bizony... Mert kár azért a házért, nagy kár. Mekkora tornác, édes istenem, és azok a fafaragványok... A dédapátok építtette, ugye? — Attila továbbra is szorgalmasan helyeselt, Levente egyre nagyobbakat nyelt, hogy csak úgy szökdécselt az ádámcsutkája. — Szegény nagyanyátok, hogy szerette... Milyen aranyos volt azzal a kis kontyával, amikor kikönyökölt a korlátra... Érte talán a legnagyobb kár, szegényért... Na, de beszéljünk valami vidámbbról! Hogymint vannak a disznócskák?

Intett a pultosnak, vodkát rendelt mindhármuknak, kísérrőnek sört. Felemelte a kupicáját — éljenek a disznók! —, de asztaltársai továbbra sem nyúltak a sajátjukhoz. — Amúgy mivel etetitek őket?

— Hol ezzel, hol azzal... Ami kerül — motyogta Attila, de Levente a szavába vágott:

— Ott áll kint a teherautó, nézze meg, ha gondolja, *elvtárs*.

Az elvtárs bámulta egy darabig a dérelepte hűtőrácsot, a vak-sin hunyorgó fényszórókat, más nemigen látszott az ablakból. El is unta hamarosan, és ajkai közé szorítva a nyálfoltos cigarettát, jobbát Attila nyaka köré fonta, a másik kezével pedig Levente vállát szorongatta meg pajtáskodón. — Örülök, hogy jól megy sorotok, fiúk. Igazán. Ez senkit sem boldogít jobban énnálam, nekem elhíhetitek. Na, igyatok, gyerünk-gyerünk, én állom, ne szégyenlősködjete! Egészségetekre!

Ekkor már nemcsak a közelben ülők, hanem az egész terem őket figyelte. A fivérek megfogták söröskorsóikat, s akárha mászás súlyokat emelnének, feszengve koccintottak az elvtárssal.

— Egészségére! — szóltak bele az üveg csöngésébe, az elvtárs letörölte bajszáról a habot, elmosolyodott. — Nem, fiúk: *egészségedre*. Egyszerűen így, közvetlenül, barátian. Mindenki pertuban van velem a faluban, miért magáznátok? Annyira azért nem vagyok öreg. Ha jól tudom, két-három évvel lehet-

tem idősebb apátoknál, nem? — Attilán borzongás futott végig, Levente megszorította a söröskorsó fülét, ujjbegyei kivörösödtek. — Bizony-bizony, két-három év, vagy annál is kevesebb. Nem bírta a Csatornát szegény, elszokott a földtúrástól... Pedig hívtam én eleget a szövetkezethez, de a büszkeség, az az átkozott fafejűség... Dehogy akartam én neki rosszat, pusztán a kötelességet tettem, de egyszerűen nem lehetett segíteni rajta. Mert a törvényszéken sem csinált egyebet, csak verte az asztalt, holott elég lett volna kicsit meghúznia magát, és megússza négy-öt évvel, s ha szerencsénk van, talán egy felezést is ki tudok jární neki, elvégre a földim volt. De nem... Fiúk, hallgassatok rám, mint barát mondom nektek: sose legyetek olyanok, mint ő!

Időközben jócskán kiürült az ivó, az elvtárs unszolására átültek egy nagyobb asztalhoz. Újabb és újabb körök következtek, most már a fivérek is sűrűn döntötték be a vodkát, csak így bírták elviselni az elvtárs ömlengését, aki hol a néhai házukon kesergett, ami azóta a termelőszövetkezethez vándorolt át, hogy rendeltetését raktárpületként teljesítse tovább, hol a nagyanyjukon sopánkodott, mert nincsen annál szörnyűbb, mint bánatban és szegyenben elsorvadni, annál még az apjuk is jobban járt, két hét tífusz, és vizontlátásra. De leginkább őértük fáj a szíve, úgy élnek ott fent, a havason, mint a vadak, méghozzá egész évben, télen is, amikor a legmarconább vénjuhászok is lehúzódnak melegezni a völgybe. Ezért gondolt arra, hogy segítene rajtuk, mert, noha ő pusztán a kötelességét teljesítette, mégiscsak sajnálja, ami történt, de spongyát rá, ezentúl mindent megtesz, hogy nekik jobb legyen, és ha egyelőre nem is tudja lehozatni őket, legalább azt az ócska deszkaviskót kitaroztatná. Ehhez persze meg kell puhítani a fejeseket, de az nem nagy ügy, különösen ilyenkor, karácsony, újév táján: most valuta a disznóság. Nem kell sok, egy nagyobbacska csülök, ráadásnak három-négy kilócska hosszúhús, bélszín, miegymás, nem egyébért, fiúk, csak hogy én is érezzem a jószándékot, meg aztán, valljuk meg, nagy a család otthon, és szeretjük, ha zsíros a szánk.

Levente összeszorított fogai közt szűrte át a vodkát, majd megdöntötte a korsót, állán vastag erekben csordult végig a sör. — Nincsenek azok még vágósúlyban — fojtott el egy böffentést.

— Miért, meddig akarod hizlalni őket?

— Mit tudom én — vont vállat Levente, és igyekezett palástolni viszolygását, ami az öblös tokából felcsapó lehetettől fogta el.

Az elvtárs közelebb nyomakodott. — Úgy látszik, nem értékelitek a jóindulatot. Felfogod te, mibe kerül nekem kiküldeni egy brigádot, hogy megbogarásszák, mennyi fát vágtok ki tüzelőnek? Semmibe! Egy csettintésbe, érted? És nem vagyok benne biztos, hogy értékelnék azt a kis mellékest, amit a közvagyonból csipegettek le néhanapján. De te csak játszd az eszed ügyesen, és rántsd magaddal az öcsédet is! Hát az apátok sorsára akartok jutni!?

Levente egy üres cigarettásdobozzal kezdett játszadozni, lecíbalta róla a celofánborítást. — Kérdeztem valamit — hallotta az elvtárs hangját, körmével felpiszkálta a széleit, betépedeste a

tetejét — kérdeztem valamit! — ismételte az elvtárs, de ő csak bámult kifelé az ablakon, süketen az egyre ingerültebb hangra — kérdeztem valamit! —, míg nem tömzsi ujjak kaptak a kezéhez, és a sarokba hajították a megtépázott dobozt — kérdeztem valamit! — ordította az elvtárs —, kérdezett valamit! — szepegte Attila a dohányfüst mögé bújva.

— Kussolj, bazmeg! — Levente sípcsonton rúgta az öccsét, és az elvtárhoz fordult. — Mennyi kéne?

Összekulcsolt kezét a mellkasán nyugtatva, mosolyogva dőlt hátra a széken. — Még mindig nem feleltél a kérdésemre, fiú. Akarsz az apád sorsára jutni?

— Nem akarok...

— Nem hallom!

— Nem, nem akarok!

— Helyes. Szép dolog a büszkeség, de azért nem árt, ha az ember tud engedni. Tapasztalatból mondom.

Levente egyetlen hajtással kiitta a sörét. — Mennyi kéne? — kérdezte.

— Akarod mondani: *mejjik kell*. Cirkusz után nő a tarifa. Mellesleg nem csak nekem nagy a családom.

Levente intett az öccsének, felálltak. A kocsmáros nem akart pénzt elfogadni tőlük. Mielőtt elköszöntek volna, a pult fölött átnyújtott egy újságpapírba csavart üveget. — Az ünnepekre, fiúk.

*

Gyomruk felkavarodott a pajta langyos bűzétől, Levente a viharlámpát maga előtt tartva lépett be, Attila megszeppenve lesett át a válla fölé. Lomha testek derengtek föl a csatakos almon, felkapták fejüket a bakancsok dobbanására, és bemenekültek a sarokba. Csak egy vonaglott-hengergődött a szalmával beszórt deszkapadlón, előző éjjel kötötték gúzsba, mert minél jobban elszibbadnak a tagjai, annál kevésbé fog küzdeni a kés ellen.

Levente a földre állította a viharlámpát, leguggolt, mélyen belenézett a rémulten rámeredő szemekbe, majd intett öccsének, aki kelleetlenül bár, de segített kihúzni a szabadba. Attila a pajta bejáratában lehajolt, és saját kezüleg emelte át fejét a küszöbön.

— Csak nem sajnárod?! — förmedt rá Levente, miközben fölfelé vonszolták a domboldalon, mély árkot húzva maguk után a derékig érő hóban. Lustán pirkadt, árnyékuk sápadtan tapadt a hóhoz, mutatta az utat fölfelé, egészen a fenyves széléig, ott aztán elhalványult, és beleveszett a fák közt lakó félhomályba.

— A száját mégsem kellett volna betömjük — mondta Attila. — Úgysem hallja senki.

Levente a térdére támaszkodva pihegett. — Hagyd csak, könnyebb így. Meg aztán a farkasok sem süketek. Vagy hiányzik, hogy egy egész falka itt vicsorogjon a nyakadban?

Kifújták magukat, Levente meghúzta az üveget, odakínálta öccsének is, de Attila inkább a remegő testet figyelte, az orrlukak szegélyén megcsillanó nyákot s a rajtuk vastagon kiáramló párat; pislogni is elfelejtett, mocnatanul állt, míg végre kibukott belőle a kérdés:

— De miért én?

— Csak. Mert eleget balfaszkodtál tegnap este. De mit fosol? Nem nagy ügy! Elégszer láttad apánktól és tőlem is, hogyan kell. Odaszúrsz az ütőérnek, és kész. Aztán hadd küszködjön a mocskos állatja, egy csepp vér se maradjon benne! Na, térdelj rá, lássam! — Attila lábai közt vadul zihált a hatalmas test, a szájában rekedt nyögések araszos hájrétegen vibráltak végig. — Most feszítsd hátra a fejét. Jó erősen! Úgy. Látod azt, ahol lüktet a bőr? Na, oda! Jó mélyen.

Felemelte a kezét, lendületet gyűjtött, a kés hegye mégsem talált el a nyakon dörömbölő érhez, mélyen nyelte el az avart rejtő hó, miután hosszú röppályát írt le az erdőszéli fák közt. Levente az elhajított kés után bámult, aztán Attila vérvörös orral zuhant el a földön, a felső ajka is felhasadt; összegörnyedve várta a további ütlegeteket, és csak akkor tápázkodott fel, amikor látta, bátyja hátat fordít neki, és rágyújt egy cigarettára.

— Az ásók — mondta két szippantás közt. — Hozd fel őket. Mind a kettőt.

*

A teherautónál álltak, Levente a szélvédőt tisztogatta a rákórmedt hótól, Attila motyogott valamit, de bátyja nem felelt. Nyílt a kocsmá ajtaja, az elvtárs lépett ki rajta, prémkabátba bugyolált alakja feléjük indult.

— Remélem, akad még egy hely — lihegte —, összehúszom magam, ígérem.

— Lehozzuk mi magának, ne féljen — mondta Levente.

Az elvtárs körbejárta a nyugdíjas járművet, benézett alája, lerugdosta a sárhányókról a jeget. — Lestrapált darab szegény — mondta. — Nem árt kímélni a terheléstől. Noha egy disznó nem is nyom olyan sokat. De ki tudja? Talán rossz napja lesz szegénynek. — A vezetőfülkéhez lépett, megmarkolta a kilincset. — Megértitek, ugye, hogy látatlanban nem kell áru? Mert én sem vagyok állat.

*

Makacsul keménynek bizonyult a fagyos talaj, kis híján rajtuk ütött a sietős alkony, mire befejezték az ásást. Szerszámaik nyelére támaszkodtak a gödör szélén.

— Jó szabályos — mondta Attila.

— Mintha nem lenne mindegy — köpött bátyja a földhányásra. — Na, de most már igazán rajtad a sor — nyújtotta oda Attilának az ásóját. — Tessék, ez élesebb.

Attila hólabdát gyúrt, azzal kezdte el tisztogatni a szerszám fejét a rátapadt göröngyöktől.

— Mit csinálsz? — kérdezte Levente.

— Semmit.

*

El sem hagyták a falu központját, az elvtársat máris elnyomta az álom. Előreejtett fejével szundított, tokája szétterpeszkedett

állalól, akár a frissen kelesztett kenyértészta. Levente óvatosan adagolta a gázt, araszolva haladtak a döcögős úton, ügyelt, nehogy felverje az alvó falut. Az állami gazdaság farmjai mellett Attilának is lekoppant a szeme, néhány gödör után pedig már az elvtárs vállán pihent a feje. Levente feljebb csavarta a radiátort, és a kormányra hajolva figyelt ki az éjszakába.

Csak a helységnévtáblánál nyomta mélyebbre a gázpedált, hamarosan pedig, a kaptató aljában a sebváltó után nyúlt. Az elvtárs horkanva riadt fel, malacszeme értetlenül cikázott ide-oda, végül ismét hátradólt, megigazgatta bundája gallérját, krákkogott. Az ablaktörlők hintázásától újból elnehezült a szemhéja, de mielőtt elnyomta volna az álom, felriadt. — A lámpák miért nincsenek felkapcsolva, Levente?!

Fényes éjszaka volt, noha az eget felhők takarták. Lusta szél járta az erdőt, kötözködött az elszáradt páfrányokkal, megborította az aszott fűcsomókat. Az ágakról porhó szitált, néma volt minden, egyedül a fékező kocsi eresztékei nyikkantak bele a csöndbe.

*

— Ásóval semmi az egész — mondta Levente.

— De már szinte teljesen kihűlt! — mondta Attila.

— Jó magasról, és kész.

— Már nem is mozog!

— Erősen bassz oda, az a lényeg.

— De lélegzik még egyáltalán?!

— Tiszta erőből a gerincre.

Attila arca előtt szaporán gyülekeztek a lehelet felhőcskéi.

— És ha nem találok el a nyakát?

— Akkor mégegyszer. És mégegyszer. Ahányszor csak kell.

Attila felemelte, és tiszta erejéből belevágta az ásót. A fagyos föld régi ismerősként fogadta magába a rideg fémet. Levente, megelégedve öccse vacakolását, egy gyors mozdulattal a gödörbe hengerítette a hájas, minden ízében remegő testet. Aztán csak nézte.

— Most azt hiszed, hogy kegyelmes voltál? — mondta később.

Az apró malacszemek rémulően villódtak. Fenyők, az ég egy darabja, meg a két fivér arca tükröződött bennük, majd a gödör szegélye mögül előbukkanó ásófejek és a róluk alázáporozó göröngyök. Húgy gőzölgött, üvöltés veszett bele a szájba gyömszölt rongyba. Elszántan hányták a földet, ám a fejére nem volt merszük dobni.

Szinte félig megtelt a gödör, de a feje még mindig kilátszott, könnyei sártól barnán patakozottak az arcán. — Azt hiszem, most már értem, miért kellett telepakolni a száját — szólalt meg Attila. A következő adag föld az orrát is eltömté, és nem tudni, melyikük emelte elsőnek feje fölé ütésre készen az ásót.

*

A néptanács alagsorát megfáradt fényű izzó derengte be. A betonpadlójú folyosón, a nedvességtől felpúposodott lapú íróasztal

mögött egy rendőr hintázott a széken, pisztolytáskája az asztalon hevert a félbehagyott keresztretvény mellett. A folyosó végén jobbról-balról fémajtók nyíltak, mögöttük, a padló közepén rácsos csatorna a vizeletnek és a vérnek. Csupasz drótok bújtak át a szemöldökhát fölött, álmatagon zúgott bennük az áram, s ha kattant a hozzájuk tartozó kapcsoló, mintha egyenest a napba hajítanák az addig koromsötétben pislogó rabot, úgy hatol át szemhéján a tiszta, hófehér fény.

A rendőr nagyot ásított, aztán ismét nekilátott a keresztretvénynek. Épp egy négybetűsön töprengett a függőlegesbe, amikor tompa zaj riasztotta meg az egyik fémajtó mögül. Az asztalra csapta a ceruzát, felkapta pisztolytáskáját, kihúzta belőle a fegyvert. A bal oldali ajtóhoz lépett, félrerántotta a kémlelőnyílást fedő reteszt, és a pisztoly agyával megdöngötte a fémét. — Csend legyen, hallod!? — kiáltott be a koromsötét cellába, ahonnan nyöszörgés és köhögés hallatszott ki. — És a csatornába okádj, mert felnyalod!

— Minek ez a durváskodás? — lepte meg egy hang a háta mögül.

Riadtan pördült meg, azt sem tudta, a zubbonyán igazítson-e, vagy a pisztolytáskát próbálja visszacsatolni a derekára. Szemüveges, keskeny bajszot viselő férfival találta szembe magát, aki hátraszegett fejjel figyelte kapkodását, így jól látszott az a két, szinte derékszögben találkozó, vörös sáv, amit a keményített ingnyak vágott a tokájába. Aztán a szigorú tekintet egyik pillanatról a másikra elnéző mosolygássá olvadt, felfedve a romló fogazatot, s az első két metsző közt ülő tágas rést. — Hagyja csak — mondta, és leporolta a rendőr vállát, ahol foltot hagyott a fal friss meszelése. — Elvégre egymás közt vagyunk.

— Bocsanat, elvtárs, nem vettem észre.

— Hát így örködik maga? — nevetett fel, és belebokszolt a rendőr hasába, amaz pedig, miután felegyenesedett, a vasajtó felé intett a fejével.

— Összehányta magát — mondta.

— Csodálkozik? Még csak tizenöt éves.

— Én ennyi idősen azt sem tudtam, hogy létezik ital a világon.

— Meghiszem azt — felelte az elvtárs, és félretolta az ajtó elől. — De tudtommal az édesanyját sem veszítette el négyéves korában. — Az utolsó mondatot mintha nem is neki, hanem a nyitott retesznek mondta volna. — Leléphet.

Felkapcsolta a villanyt, benyitott a cellába. — Szervusz, Levente — mondta.

A fiú karja takarásából hunyorgott a belépőre, megpróbált felállni. — Maradj csak — intette le az elvtárs. Visszazöttyent a betonpadlóra, inge ujjával végigtörölte a száján. — Ugyan már — vont össze szemöldökét az elvtárs —, mit szólna ehhez édesanyád? — Benyúlt a zsebébe, zsebkendőt húzott elő. — Tessék.

Levente vonakodva nyúlt utána, alig érintette ajkához a keményített vásznat. — Ne emlegesse nekem az anyámat — dörögte, és a csatornába köpött.

— És hagyján, hogy hülyére piáltad magad — folytatta az elvtárs —, de még az a lerakat is...

— Nem csináltam én semmit!

— Jól van. Akkor majd azt írjuk a jelentésbe, hogy mattrészezen, kezeden egy öklömnyi kövel, de bármilyen ártó szándék nélkül zuhantál neki a községi vegyesbolt lakatjának, az meg, mit ad isten, leszakadt. Jó lesz így?

Hallgattak, mindössze a neoncsó cirpelése törte meg a fogda betonsúlyú némaságát. Később az elvtárs a fiú mellé lépett, és zsebre dugott kézzel nézte egy darabig.

— Ugye tudod, hogy lopási kísérletért mennyi jár? — mondta. — Ha pedig nagyon megbogarásszuk, némi garázdaságot is hozzácsaphatunk. — Levente fölpillantott, de rögtön le is hajtotta a fejét. — Ez viszont nem lényeges — folytatta az elvtárs. — Nem azért vagyunk itt, hogy mindenáron börtönbe juttassunk. — Leguggolt a fiú mellé, a tekintetét kereste. — Amikor veled egyidős voltam, nekem is meggyűlt a bajom a törvénnyel. Csonka családban nőttem fel én is. Mondjuk az én anyám nem a testvérem születésébe halt bele, de apámtól szintúgy csak annak a szeretetnek a maradéka jutott nekem, amit a kisebbik kapott. Érthető, hogy dühös voltam, és az is érthető, hogy te az vagy. De felül lehet, és felül kell kerekedni az ilyesmin. Látod például, hogy én mire vittem... És tudod miért? Mert tudtam engedni, amikor kellett. Gondolkozz el ezen, amíg visszajövök. Jó?

Döndült a fémajtó, csattant a retesz, Levente egyedül maradt. Egy idő után arra eszmélt, hogy barátságosan pattog az addig jéghideg fűtőtest, és a szeme sem fáj már, a fény melegen lakta be a szűk cellát. A langyosodó fémöntvénynek vetette a hátát, a gyomra is lecsitult. Kintől finom, monoton kattogás szűrődött be, talán írógépe. A lány zajra előreejtette a fejét, s csak akkor riadt fel, amikor éleset nyikorkodva kitarult a vasajtó, és a jól ismert alak lépett be rajta.

— De jó meleg van itt! — dörzsölte össze tenyerét az elvtárs, és cinkoson kacsintott. Odahúzott a fiú mellé egy kisszékelt, intett, üljön le rá. — Itt írd alá, és mehetsz — csúsztatott egy kartondossziét az ölébe.

Levente szeme előtt összefutottak a sorok, az egymást furcsa alattomosággal követő szavak, melyekből szinte semmit sem akart érteni, az apja nevére viszont többször felfigyelt, meg néhány olyan kifejezésre, amit addig csupán plakátokon és szórólapokon látott. — Nincsen azzal semmi baj, ha az ember nem szereti a szeretteit — veregette vállon az elvtárs, kezében golyóstoll kattant, gyöngéden ráfonta a fiú ujjait, aki nem tudta eldönteni, hogy a hányás utóíze kapar-e a torkában vagy a rátörő sírás, miután odafirkantotta nevét az oldal aljára, és a szeme elé gyűlő könnyfátyol elmosta aláírását, azt a néhány bizonytalan, mégis oly jelentékeny tollvonást, melyek élesek voltak és ridegek, akár egy frissen kifent kés pengéje.